

Pod cizím nebem:

Obyvatelé Litvy v sovětských lágrech
a deportace v letech 1940–1958

První vlna hromadných deportací z Litvy začala 14. června 1941 – přesně k prvnímu výročí nezákonné okupace Litvy Sovětským svazem. Po uplynutí pouhých sedm dní začne útok nacistů na Sovětský svaz, ale mezitím se sovětská vláda baví terorizováním místního obyvatelstva. Okolo 27 000 civilistů, většinou žen a dětí, přes noc bylo zatčeno a odvezeno v dobytčích vagónech tisíce kilometrů daleko na Sibiř. Po druhé světové válce se deportace vrátily s ještě prudší intenzitou. Jen z Litvy do táborů nucených prací v drsných arktických podmínkách bylo odsunuto nejméně 130 000 občanů; pouze 60 000 se vrátilo.

V roce 2011 připravilo Muzeum obětí genocidy při Středisku výzkumu genocidy a odboje obyvatel Litvy velmi úspěšnou výstavu „Pod cizím nebem“, která představuje život deportovaných na Sibiři. Přeložena do mnoha jazyků, výstava procestovala Litvu i různé zahraniční státy, a byla vystavena již více než 30krát. Na jednom místě shromažďuje dokumenty mnoha různých aspektů sovětské brutality a představuje takzvanou „kolektivní paměť“ Litevců na stalinské represe. Velvyslanectví s potěšením představí tuto výstavu v česko-anglickém vydání.

Jak je ale kolektivní paměť spojená s osobními vzpomínkami? „Kolektivní“ příběh, založený na počtech a faktech, které podtrhují rozsah tragédie, často opomíjí prostou lidskou perspektivu. Abychom se toho vyvarovali, velvyslanec Laimonas Talat-Kelpša si troufl doplnit výstavu svým rodinným příběhem, jelikož oba jeho prarodiče zažili represe, a jeho otec se narodil na Sibiři. Jeho Excellence si dovoluje interpretovat generacemi předávané „vzpomínky na vzpomínky“, a poukázat na pozoruhodný fakt, že lidé, kteří prošli skutečným utrpením, nemusí pociťovat nenávist nebo se snažit o pomstu. Přesto stále chtějí vědět, proč se jim špatné věci staly. S rostoucím rozsahem represí v dnešním Rusku, poslední přežívající generace deportovaných se bohužel nemusí dočkat slušného uzavření...

